

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATION

У статті висвітлено аналіз інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті. Розкрито сутність поняття «інноваційні педагогічні технології», яке трактується як цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів. Автором визначено, що інноваційні педагогічні технології, системи навчання і виховання дітей дошкільного віку відрізняються варіативністю, своєрідністю і специфікою прояву на практиці, бо вони відображають рівень педагогічної майстерності та творчості вихователя. Окреслено, що вибір інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті залежить від сприйняття, ідентифікації та призначення технології. Знання характеристик інноваційних педагогічних технологій надає можливості на вибір і вплив щодо впровадження інновацій в систему дошкільної освіти: оцінювати, прогнозувати результати інновацій, вивчення та аналіз введення інновацій в освітній процес, управління інноваціями.

Проведено аналіз практики впровадження інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті, що дозволило згрупувати їх залежно від масштабу перетворень: системні нововведення (охоплюють весь освітній заклад); часткові (локальні, одиничні) нововведення, не пов'язані між собою; модульні нововведення (комплекс пов'язаних між собою часткових нововведень, що належать, наприклад, до однієї групи предметів, однієї вікової групи дітей тощо). Зокрема, окреслено, що системні технології удосконалюють весь педагогічний процес і передбачають перебудову всього освітнього закладу під певну ідею, концепцію або створення нового освітнього закладу на базі попереднього. Модульні та локальні інноваційні педагогічні технології, які впроваджуються як елемент або окрема частина освітнього процесу.

Упровадження інноваційних педагогічних технологій в закладі дошкільної освіти відбувається поступово та має певні етапи. Виходячи з етапів впровадження інноваційних педагогічних технологій визначено, що однією з умов реалізації інноваційних технологій в практику роботи закладу є готовність педагога до інноваційної діяльності, яка здійснюється на відповідних рівнях.

Ключові слова: інновація, інноваційні педагогічні технології, освітній процес, дошкільна освіта, заклад дошкільної освіти.

The article highlights the analysis of innovative pedagogical technologies in preschool education. The essence of the concept of "innovative pedagogical technologies" is revealed, which is interpreted as a purposeful, systematic and consistent introduction into practice of original, innovative methods, techniques of pedagogical actions and means that cover the whole educational process from the definition of its goal to the expected results. The author determined that innovative pedagogical technologies, systems of education and upbringing of preschool children differ in variability, originality and specificity of manifestation in practice, because they reflect the level of pedagogical skill and creativity of the educator. It is outlined that the choice of innovative pedagogical technologies in preschool education depends on the perception, identification and purpose of the technology. Knowledge of the characteristics of innovative pedagogical technologies provides opportunities to choose and influence the introduction of innovations into the preschool education system: to evaluate, forecast the results of innovations, study and analyze the introduction of innovations into the educational process, and manage innovations. An analysis of the practice of introducing innovative pedagogical technologies in preschool education was carried out, which made it possible to group them depending on the scale of transformations: systemic innovations (covering the entire educational institution); partial (local, single) innovations, not related to each other; modular innovations (a complex of interconnected partial innovations belonging, for example, to one group of subjects, one age group of children, etc.). In particular, it is outlined that system technologies improve the entire pedagogical process and provide for the restructuring of the entire educational institution under a certain idea, concept or the creation of a new educational institution based on the previous one. Modular and local innovative pedagogical technologies that are implemented as an element or a separate part of the educational process.

The introduction of innovative pedagogical technologies in the preschool education institution is gradual and has certain stages. Based on the stages of implementation of innovative pedagogical technologies, it was determined that one of the conditions for the implementation of innovative technologies in the practice of the institution is the teacher's readiness for innovative activities, which are carried out at the appropriate levels.

Key words: innovation, innovative pedagogical technologies, educational process, preschool education, preschool education institution.

УДК 373.3:005.591.6
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/58.2.37>

Смолюк С.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Постановка проблеми у загальному вигляді. Головною метою проведеної реформи в сфері освіти нашої країни є формування і виховання особистості з сучасним, різнобічно розвиненим мисленням, яка вміє творчо підходити до своєї справи. Інновації визначають нові методи, форми, предмети, технології, що застосовуються педагогами в педагогічній практиці, спрямовані на

розвиток здібностей особистості дитини. Беззаперечно, педагогічна інновація це зміни, спрямовані на поліпшення розвитку, виховання і навчання, вдосконалення цілей і змісту, форм і методів педагогічної діяльності, що сприяє розвитку свідомості та самосвідомості педагога. Завдяки цьому при інноваційному підході до організації педагогічної діяльності всі зусилля спрямовані на пошук і вибір

оптимальних педагогічних рішень. У зв'язку з цим, вибір та впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти є основним фактором професійного розвитку педагогів.

З реалізацією оновлених базових компонентів дошкільної освіти ключовим питанням стає впровадження інноваційних технологій навчання в дошкільну освіту. Принцип інтеграції, який передбачає взаємодію освітньої галузі, вимагає від педагогів дошкільних закладів переорієнтації з освітньої моделі організації освітнього процесу на спільну діяльність дорослих і дітей, що базується на адекватних віковим особливостям форм освітньої роботи – експериментування, проектування [1, с. 194].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що все ширше в практиці дошкільної освіти використовуються сучасні інноваційні педагогічні технології. Досліджуючи проблему впровадження педагогами в дошкільній освіті інноваційних педагогічних технологій, ми розглядаємо вміння застосовувати дані технології та методики як одне з найважливіших умов професійного вдосконалення.

Проблемі формування готовності педагогів до інноваційної діяльності в освітньому процесі присвятили свої роботи (І. Бех, В. Бондар, Л. Ващенко, І. Дичківська, В. Загвязинський, М. Лещенко, І. Підласий, М. Чепіль та ін.); впровадження інноваційних педагогічних технологій в роботу з дітьми дошкільного віку в закладах дошкільної освіти відображені у дослідженнях (Г. Беленької, А. Богуша, Ю. Волинця, Л. Зданевич, О. Половіної, Т. Поніманської, О. Фунтікова, А. Харченко, Л. Швайка та ін.).

Мета статті полягає в аналізі інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Практична реалізація Базового компонента висуває проблему підвищення якості освіти при організації освітнього процесу через урізноманітнення форм навчально-виховного впливу (організація індивідуальних занять, гурткової та пошуково-дослідницької роботи); застосування сучасних інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті.

Зауважимо, що загалом термін «інноваційна педагогічна технологія» став досить поширеним у контексті сучасної освіти, і це відображено в численних публікаціях, проте його зміст потребує конкретизувати дефініцію інноваційні педагогічні технології в галузі дошкільної освіти.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблем дослідження виявлено, що інновація розглядається як процес освоєння нововведення (нового засобу, методу, методики, технології, програми тощо). Інновація характеризує

пошук, впровадження в освітній процес і творче переосмислення ідеальних методик і програм.

У педагогіці «інновацію» трактують у таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позиції особистісно орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, педагогіки, наукових досліджень; процеси, і засоби, і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи; кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу; процеси впровадження та освоєння педагогічних нововведень.

За І. М. Дичківською, інноваційні педагогічні технології – це «цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів [3, с. 112].

Водночас, з точки зору сучасних педагогічних досліджень, інноваційна педагогічна технологія виступає як компонент педагогічного процесу, що відображає його провідні, сутнісні характеристики – сукупність послідовних взаємодій з метою розвитку. У практичній діяльності педагогічна технологія є результатом рефлексії вихователем педагогічної взаємодії [7, с. 135].

Вибір інноваційної педагогічної технології педагогом закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки педагогічна технологія сприймається і ідентифікується педагогом, наскільки вона відповідає його особистісним якостям і психологічними характеристиками, наскільки педагог має уявлення про призначення технології, форми і методи, за яких реалізація технології на занятті буде найбільш ефективна і оптимально затратна за часом [3, с. 135].

Використання інноваційних технологій в практиці здійснюється на трьох рівнях: *загальнопедагогічний рівень* – цілісний освітній процес у конкретному регіоні чи навчальному закладі, на визначеному етапі навчання тощо; *предметно-лабораторний* (освітня технологія використовується в значенні окремої методики); *локальний (модульний) рівень* – стосується елементів навчально-виховного процесу [3, с. 67].

Класифікацією інноваційних педагогічних технологій займається педагогічна інноватика, яка вивчає інноваційні процеси створення, освоєння і застосування інноваційних педагогічних технологій у галузі освіти.

Знання характеристик інноваційних педагогічних технологій надає можливості на вибір і вплив

щодо впровадження інновацій в систему дошкільної освіти: оцінювати, прогнозувати результати інновацій, вивчення та аналіз введення інновацій в освітній процес, управління інноваціями. Для створення класифікації інновацій вчені використовують як предметну інновації, так і середовище його застосування; спрямованість інновацій (зміст, завдання, цілі).

На нашу думку, за А. І. Пригожиним, класифікація є найбільш повною. Він визначає радикальні (принципово нові) інновацій; комбінаторні (конструктивне поєднання різних компонентів); модифіковані (покращені, доповнені) інновації.

Вивчення практики впровадження інноваційних педагогічних технологій в дошкільній освіті та наш власний практичний досвід, дало можливість згрупувати їх залежно від масштабу перетворень: системні нововведення (охоплюють весь освітній заклад); часткові (локальні, одиничні) нововведення, не пов'язані між собою; модульні нововведення (комплекс пов'язаних між собою часткових нововведень, що належать, наприклад, до однієї групи предметів, однієї вікової групи дітей тощо).

Інноваційних технологій є великий вибір, але не кожна з них може бути використана вихователем в роботі з дітьми дошкільного віку. Отже, розглянемо інноваційні педагогічні технології, авторські програми, методики та їх елементи, які найбільш актуальні та пристосовані до впровадження у практику роботи закладу дошкільної освіти.

До системних інноваційних педагогічних технологій належать: педагогічна технологія М. Монтесорі; Антропософські школи Р. Штейнера; педагогічні технології П. Петерсена, С. Френе, О. Декролі; технології розвивального навчання. Системні технології удосконалюють весь педагогічний процес освітнього закладу. Кожна з них має засновану на конкретному філософському вченні теоретичну модель, якій відповідають засоби і методи практичного застосування. Вони передбачають перебудову всього закладу під певну ідею, концепцію або створення нового освітнього закладу на базі попереднього (наприклад, адаптивний дитячий садок, школа-лабораторія тощо).

Наш науковий інтерес викликають модульні та локальні інноваційні педагогічні технології, які впроваджуються як елемент або окрема частина освітнього процесу. До них належать: технології раннього навчання М. Зайцева, Г. Домана, методика Нікітіних, Е. Сегина; технології психолого-педагогічного проєктування Т. Піроженко, С. Ладівір; технології проєктування здорового способу життя М. Єфименка; використання інтелектуальних карт Н. Гавриш, І. Кіндрат; технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера; технологія «Вчіться фантазувати» Н. Єгорової; методика розвитку творчих здібностей на заняттях з малювання Л. Шульги; LEGO-конструювання «Навчання через

дію»; дитяче дослідження як метод навчання старших дошкільників О. І. Савенкова; технологія формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт».

На наш погляд, окремо заслуговують увагу технології:

– навчання математики (Л. Зайцевої, М. Машовець, «Логічні блоки Дьенеша», «Казкові лабіринти гри» В. Воскобовича, та Палички Кюізенера). Сучасні технології математичного розвитку дошкільників спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності дитини, освоєння дитиною зв'язків і залежностей предметів і явищ навколишнього світу [4, с. 206]. Дитина знайомиться з такими властивостями, як форма, розмір, площа, маса, обсяг, способи вимірювання дискретних і безперервних величин, встановлення відношень і залежностей окремих предметів і груп за різними властивостями;

– навчання читанню, розповіданню, грамотності (навчання розповіданню за серією сюжетних картин А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, навчання дітей читанню Л. Шелестова; «Розуміння грамотності» Є. Є. Шулешко; розповіданню за картиною Т. А. Сидорчук, А. Б. Кузнецова; використання схем-моделей для навчання дітей описових розповідей Т. Ткаченко). Сучасні технології і методики навчання читанню, розповіданню та грамотності спираються на сприйняття (зір, слух, тактильні відчуття, інтуїцію), мислення, активну практичну діяльність дитини, розвивають її пізнавальні здібності.

Застосування на заняттях таких технологій та методик забезпечує оптимальну активність дітей дошкільного віку та сприяє кращому засвоєнню теми. По завершенню занять на яких було застосовано локальну чи модульну технологію дітям пропонують сказати ключові поняття теми, нову інформацію, про яку вони дізналися, що на занятті сподобалося чи навпаки, не сподобалося, просять аргументувати свої думки. Застосування технологій навчання математики, читанню, розповіданню, грамотності на заняттях є інтегрованими і не лише розвивають пізнавальну активність дітей, а й мовленнєву, адже вони вимагають самостійного викладу своїх думок, вміння мислити.

Основна ідея педагогів в дошкільній освіті щодо застосування інноваційних педагогічних технологій полягає в гармонійному поєднанні традиційних засобів з сучасними інноваційними технологіями.

Упровадження інноваційних педагогічних технологій в закладі дошкільної освіти (системних, модульних чи локальних) відбувається поступово та має наступні етапи: ознайомлення з інновацією, авторською програмою; вивчення завдань, які передбаченні законодавством; пошук додаткової інформації, аналізування практики колег

і зіставлення отриманих й його процесі результатів; психологічна, методична, теоретична підготовка педагогів; розробка моделей, рекомендацій щодо впровадження обраної технології; організація, контроль за процесом нововведення, внесення корективів (якщо є потреба); моніторинг управління процесом впровадження інновації [2, с. 79].

Узагальнюючи вищезазначене, варто підкреслити, що вибір та успішне впровадження їх в закладі дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки ефективно вихователями освоюються і застосовуються вони в освітньому процесі, що сприяють змінам діяльності закладів дошкільної освіти. Інноваційні технології, системи навчання і виховання дітей дошкільного віку відрізняються варіативністю, своєрідністю і специфікою прояву на практиці, бо вони відображають рівень педагогічної майстерності та творчості вихователя. Вихователі застосовуючи інноваційні технології спрямовують свої дії на формування у дітей значущої мотивації до пізнання, що і скеровує їхню пізнавальну активність, стимулює розвиток власних почуттів та інтересів. Чим цікавіша така діяльність, тим емоційніший її вплив і тим більший ефект вона дає.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснений нами аналіз інноваційних педагогічних технологій, які впроваджуються в освітньому середовищі закладів дошкільної освіти дає змогу зробити висновок про те, що їх досить багато, вони динамічні та керовані. Головна умова впровадження їх у дошкільну освіту це – ініціатива і винахідливість, творчий підхід і прагнення до розробки й впровадження змін, цікавих ідей спрямованих на освітній процес та їх практична реалізація, а також умов, які створює

для своїх працівників керівник ЗДО для здійснення інноваційної діяльності.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні педагогічних умов упровадження інноваційних педагогічних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волинець Ю.О., Дорохова Д.О. Інноваційні технології навчання в державних закладах дошкільної освіти: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 4(92). С. 194-197.
2. Дідичук А. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес сільських закладів дошкільної освіти. Інноваційні технології в дошкільній освіті: збірник наукових статей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції. м. Переяслав, 20-21 квітня 2021р. С. 78-82.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Ємчик О.Г. Педагогічні умови логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка: наук. журн. / редкол.: О. О. Ярошинська [та ін.] ; Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій.* Одеса: Видавн. дім "Гельветика", 2021. Вип. 32., Т. 2. С. 203–207.
5. Інноваційні технології в ДНЗ / Березюк В.С., Рудік О.А. Харків : Вид. група «Основа». 2017. 224
6. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 135-137.
7. Шахіна Ю., Садова Д. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки"*, 2020. Вип. 1. С. 236-240.